

עת צרה היא ליעקב

Shiur# 438 | Oct 14th 2023

Riddles of the Week

רש"י פרשת בראשית פרק ב פסוק ב

ויכל אלהים ביום השביעי. רבי שמעון אומרנ בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו צריך להוסיף מחול על הקודש, הקדוש ברוך הוא שיודע עתיו ורגעיו נכנס בוס כחוט השערה ונראה כאלו כלה בו ביום. דבר אחר מה היה העולם חסר, מנוחה באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת ביצה דף טז עמוד ב

דאכלו ושתו עד שחשיכה גרסי' ולא גרסי' משחשיכ' ולא עד שחשיכה ממש דאי הכי הרי מכניסין עצמן לספק יוה"כ עצמו אלא סמוך לחשיכה קאמר וכ"ת א"כ אמאי נימחי בהו והא על כרחין מוסיפין קצת דאי אפשר לצמצם תרצו דמכאן דתוספות עינוי של יוה"כ יש לו שיעור אלא דלא ידעינן ליה ולי נראה כיון שצותה תורה תוספות צריך להוסיף מחול על הקדש אי זה [זמן] חוץ מן הזמן שהוא נזהר בו מן הספק שאם לא כן לא היה צריך להזהיר על תוספות וזה על דעת מי שסובר דמאי דאמרי' דספקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא היא:

Rabbi Shmuel Fuerst

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנז ס"ק טו

כשבע בן בכרי עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ומ"ש בשם מהר"ם רקנטי אם אמר השר לישראל הנח לי לקצוץ אבר א' שאינך מת ממנו ובאם לא אמית את ישראל חבירך כו' ע' (בתשובת הרדב"ז ח"ג סימן תרכ"ז) שנשאל על ענין זה והשיב שאינו מחוייב זולת ממדת חסידות. אולם אם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה דספיקא דידיה עדיף מודאי דחבריה ע"ש ועיין בספר אגודת אזוב דף ג' ע"ג ובהשמטות לדף ל"ח ובסוף הספר מ"ש בזה ועיין בתשובת יד אליהו סימן מ"ג:

רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ז

כשצריך על עיר לתפשה, אין מקיפין אותה מארבע רוחותיה אלא משלש רוחותיה, ומניחין מקום לבורח ולכל מי שירצה להמלט על נפשו, שנאמר ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה מפי השמועה למדו שבכך צוהו.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף יא עמוד א

אמר ריש לקיש: אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון, שנאמר וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב. תנא: חסוכי בנים משמשין מטותיהן בשני רעבון. תנו רבנן: בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור. תניא אידך: בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם: אלך לביתי ואוכל ואשתה, ושלום עליך, נפשי, ואם עושה כן - עליו הכתוב אומר: והנה ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות, מה כתיב בתריה - ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמתון.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה יא

הפורש מדרכי צבור ואף על פי שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות בכללן ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן אין לו חלק לעולם הבא, העושה עבירות ביד רמה כיהויקים בין שעשה קלות בין שעשה חמורות אין לו חלק לעולם הבא, וזהו הנקרא מגלה פנים בתורה מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף כג עמוד א-ב

מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש. ת"ר מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש, קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו נטל סכין ותקע לו בלבו. עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושפטיך, אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות געו כל העם בבכיה. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר, ולא נטמאה סכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים. וכן הוא אומר וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה וכו'. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר, אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני קיים כו' ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים, איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל, אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא, או"ד שפיכות דמים כדקיימא קיימא אבל טהרת כלים היא דחמירא. ת"ש מדקא נסיב לה תלמודא וגם דם נקי שפך מנשה ש"מ שפיכות דמים הוא דזל, וטהרת כלים כדקיימא קיימא.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כא עמוד ב

בסורא הוות דברתא, בשיבבותיה דרב לא הוות דברתא. סברו מיניה משום זכותיה דרב דנפיש. איתחזי להו בחילמא: רב דנפישא זכותיה טובא, הא מילתא זוטרא ליה לרב. אלא משום ההוא גברא, דשייל מרא וזבילא לקבורה. בדרוקרת הוות דליקתא, ובשיבבותיה דרב הונא לא הוות דליקתא. סבור מינה בזכותא דרב הונא דנפיש. איתחזי להו בחילמא: האי זוטרא ליה לרב הונא, אלא משום ההיא איתתא דמחממת תנורא, ומשיילי לשיבבותיה.

ענה"ת

אחרי

הגר"א

וזה סוד משיח **בן יוסף** בכור שורו הדר לו כו' שיכבוש את השור ומשיח **בן דוד** עני ורוכב על חמור (זכריה ט) וזהו בכור **שור** שהוא בכור כנ"ל, וכן משיח **בן יוסף** יקדום למשיח **בן דוד**. וזהו סוד בני הזונות (מ"א ג) שאחד היה חי ואחד מת ואמר שלמה גזורו אל ארץ גזרה ונתבסמו אז, וז"ס ועל חרבך תחיה שהוא אומנות קין, ומשמני הארץ יהיה מושבך ונחש עפר לחמו ולא ארץ עלאה של יעקב כמ"ש בזוהר (ח"ב קמג ע"ב). אבל יעקב והכשבים הפריד יעקב סוד הצמר קרבנו של הכל שתקין אבל עשו איש שעיר, ולעתיד יתוקן קין ואז פארי פשתים ילכשו כו' (יחזקאל מד).

דעת חתם סופר עמוד קיב

אחז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם, הכוונה הנכונה בזה דהנה כל המדות נבראו מאת הבורא ית"ש, מדות הבושה והעזות, מדות הגאווה והענוה, מדות השלום והמחלוקת, וא"א לעולם בלי מדות האלו שתעקר מדה א' מכל וכל, אך ראוי להשתמש בהם במקומות הראויים, והנה המחלוקות נאה ויאה לעוסקים בתורה ופלפולה, זה יאמר לפי שכלו וזה לפי שכלו עד כי יכריח א' את חברו להעמידו על האמת כמחלוקת שמאי והלל, ועי"ז לא יהא כח לשטן לגרום מחלוקת בעולם [כי כבר יש מחלוקת בעולם ע"י מחלוקות בתורה], ועד"ז מרבים שלום בעולם שמחלוקותם גורם הסתלקות אחיזת השטן, אמנם בשעה שמתעצלים מלעסוק בתורה ופלפולה ושלום ביניהם אז השטן מתגרה להרבות מחלוקת, כי א"א לעולם בלא מדה זאת, וכיון שלא תמצא בקדושה ע"כ תמצא בטומאה.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מט עמוד ב

י' קבים זנות ירדו לעולם, תשעה נטלה ערביא כו'.

רש"י פרשת שמות פרק ב פסוק יא

וירא בסבלתם - נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם:

רש"י פרשת ויחי פרק מז פסוק כח

ויחי יעקב - למה פרשה זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם.

רש"י פרשת שמות פרק ב פסוק כה

ידע אלהים - נתן עליהם לב ולא העלים עיניו:

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ה

ומה שדרשו בספרי (עקב) ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמוד תורה ושתפלה אליו בעת הצרות ותהיינה עיניו ולבנו אליו לבדו כעני עבדים אל יד אדוניהם. וזה כענין שכתוב (בהעלותך י') וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ומזכרתם לפני י"י אלהיכם והיא מצוה על כל צרה וצרה שתבא על הצבור לצעוק לפניו בתפלה ובתרועה והוא הענין שבאר שלמה ע"ה כמו שכתוב (מ"א ח דה"ב ו) בהעצר השמים ולא יהיה מטר וכתוב רעב כי יהיה דבר כי יהיה שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה כי יצר לו אויבו בארץ שעריו כל נגע כל מחלה כל תפלה כל תחנה אשר יהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעו איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה.

ספר החינוך פרשת עקב מצוה תלג

ואולם אין לנו בתורה בזאת המצוה זמן קבוע לעשותה, ומפני כן מספקים רבותינו בענין, הרמב"ם ז"ל כתב בחבורו הגדול [פ"א מתפלה ה"ב] שמצוה היא להתפלל בכל יום. והרמב"ן ז"ל [בהשגותיו לספר המצוות מ"ע ה'] תפש עליו ואמר שהתורה לא ציותנו להתפלל בכל יום וגם לא בכל שבוע ולא תיחד זמן בדבר כלל, ותמיד יאמרו זכרונם לברכה תפלה דרבנן, והוא כמספק יאמר שהמצוה היא להתפלל ולצעוק לפני האל ברוך הוא בעת הצרה.

